

Морт правоэзлөн быдӧс мирись ӧтласа декларация

Примитӧм и паськыта юӧртӧм Генеральной Ассамблеялӧн 217 А (111) резолюцияӧн декабрь 10 лунӧ 1948 годӧ

Кыводз

Медбы тӧдны, что морт семьяись быд членлӧн эм аслас достоинство, а сылӧн ӧткодь да мырддытӧм правоэз лоӧ воля, справедливость да лӧнь олан понда основаӧн; медбы тӧдны, что морт правоэз нем туйӧ пунктӧм вайӧтис ни умӧль, кӧда морт увтырлӧ оз сет овны совесть сьӧрти, и что сэтшӧм мирьс, кытӧн отирыс пондас авйыны да сернитны повтӧг, а овны нуждатӧг, лоас сьӧлӧмсянь керӧм быдӧнныс понда; и

медбы тӧдны, что колӧ керны быдӧс, медбы мортлӧн пра- воэз дозирайтсисӧ законӧн и эз адззисьӧ моггез мортислӧ лэбтисьны паньт умӧля видзӧмлӧ да дзескӧтӧмлӧ; и

медбы тӧдны, что пыр колӧ отсавны отиррезлӧ ӧртасьӧмын; и

медбы тӧдны, что Йитӧм Нацияэзлӧн народдэз гижисӧ вын мортлис медыджыт правоэз, вылына лэбтисӧ личностьлӧ дон, мужиккезлис да инькаэзлис ӧтыжда правоэз и кутчисисӧ эшӧ ӧнжыка отсавны социальной прогресс да вольной олан бурсыӧтӧмын; и

медбы тӧдны, что членнэз-государствоэз кӧсйисисӧ отсавны Нацияэзлӧн Йитӧм Чукӧрлӧ ӧтласа уджын, ӧтамӧд коласын морт правоэз сьӧрти бытшӧма да вольнӧя олӧмын; и

медбы тӧдны, что энӧ правоэсӧ да свободаэсӧ позьӧ тырмӧ пыртны оланас дзир сэк, кӧр быдӧнныс вежӧртӧны нылис ыджыт донсӧ,

ГЕНЕРАЛЬНОЙ АССАМБЛЕЯ паськыта юӧртӧ этӧ морт правоэзлис быдӧс мирись ӧтласа декларациясӧ кыдз задача, кодӧ керны колӧ вынтӧтчыны быд отирлӧ и государстволӧ сийӧн, медбы быд мортыс и быд общественной этӧ Декларациясӧ юрын орӧттӧг видзтӧн, просвещеннӧ да велӧтчӧм увья вынтӧтчисӧ керны быдӧс, медбы донтны энӧ правоэсӧ да свободаэсӧ, пыртны нийӧ оланӧ национальнӧ да отиррезлӧн ӧтласа прогрессивной празниккезӧ Чукӧрись членнэз-государствоэзлӧн быд отиррезӧн бытшӧма примитӧмӧн.

1 гижӧт

Быдӧс отирыс чужӧны вольнойезӧн да ӧткоддезӧн достоинствоын да правоэзын. Нылӧ сетӧм мывкыд да совесть овны ӧтамӧдныскӧт кыдз воннэзлӧ.

2 гижӧт

Быд мортлӧ бӧрйисьтӧг сетсьӧны быдӧс правоэз да эз, кӧдна висьталӧмӧсь эта Декларацияын, кытшӧм бы эз вӧв раса, кучиклӧн рӧм, пол, кыв, енӧ веритӧм, политической да модик вежӧр, национальной нето социальной петӧм, имущество да сословие.

Сидз жӧ оз позь торйӧтлыны политической, правовой нето страналӧн международной статус увья, нето сьӧрти, кытӧн олӧ мортыс, ась эта территорияс вольнӧ кинкӧ увтын, аснас оз веськӧтлы нето кыдз-нибудь мӧднӧж зэлӧтӧм суверенитетын.

3 гижӧт

Быд мортлӧн эм право овны дзескӧттӧг да вӧрзӧттӧг.

4 гижӧт

Некинӧс оз позь видзны рабствоын нето пӧдан сайын; раб видзӧм да раббезӧн вузасьӧм оз вермӧ вӧвны миян оланын.

5 гижӧт

Некинӧс оз вермӧ пытайтны, уськӧтны мортыслис достоинство умӧль мог нето наказаннӧ пыр.

6 гижӧт

Быд мортлӧн, кытӧн бы сия эз вӧв, эм право лыддыны асьсӧ праволӧн субъектӧн.

7 гижӧт

Мийӧ быдӧнным законыс одзын ӧткодьӧсь и ӧтмоза дорйӧмӧсь. Миян быдӧннымлӧн эта Декларация сьӧрти право дорйыны асьнымӧс быдӧс умӧльсянь, кинсянь бы сия эз лок.

8 гижӧт

Быд мортлӧн эм право бертны аслыс ӧштӧм правоэз, кӧдна сетӧмӧсь сылӧ конституцияӧн нето законӧн, тӧдчана национальной суддэзын.

9 гижӧт

Некинӧс оз позь законтӧг арестуйтны, кутны нето вӧтлыны.

10 гижӧт

Быд мортлӧн, кӧр сійӧ винитӧны уголовнӧй статья сьӧрті, право тӧдны справедливӧй независимӧй судын ассис правозз да обязанносттез и эм я мыйкӧ сэтшӧмыс, мед сійӧ винитны.

11 гижӧт

Быд морт, кӧр сійӧ винитӧны умӧлын, вермӧ лыддисьны правӧн сэтчӧдз, кытчӧдз сылсь умӧль керӧмсӧ законнӧ оз мыччав осьта суд, кытӧн мортислӧ сетсӧ быдӧс дорйӧт понда.

Некинӧс оз позь судитны мый понда бы эз вӧв, ежели эта коста керӧмась национальнӧй закон нето быдӧс отиррезлӧн право сьӧрті нем умӧлыс эз вӧв. Оз вермы сідз жӧ мыжйӧмыс сьӧкытжыкӧн сысса, кӧда вермис лоны сетӧм умӧль керӧмыс коста.

12 гижӧт

Некин оз вермы дзугны мортлісь ассис да семейнӧй вӧрзӧтны сылсь оланін, честь да бур ним. Быдыслӧн эм право сайӧвтны асьсӧ вӧрзӧтлӧммезянь законӧн.

13 гижӧт

Быд мортлӧн эм право вольнӧя ветлӧтны и бӧрйыны аслыс горт кӧть кытшӧм государствовын.

Быд морт вермӧ мунны йӧз и аслас странаись и бертны аслас странаӧ бӧр.

14 гижӧт

Быд мортлӧн эм право дзевсисьны вӧтлӧмсянь мӧдік странаэзын и овны сэтчин.

Эта правоыс ӧшӧ сэк, кӧр мортсӧ кошшӧны не политической преступленнӧ понда, а мӧдік умӧлись, мыйыс мунӧ паныт Нацияэзлӧн Йитӧм Чукӧрлӧн принципpezлӧ да моггезлӧ.

15 гижӧт

Быд мортлӧн эм право гражданство вылӧ.

Некинлісь оз вермӧ весись мырддыны гражданство нето правосӧ вежны сійӧ.

16 гижӧт

Мужиккез да инькаэз, кӧдна лыддисьӧны нолетнӧйезӧн, вермӧны гӧтрасьны, керны семья, кытшӧ бы нылӧн раса, национальность нето религия эз вӧ Нылӧн эмӧсь ӧткодь правозз гӧтрасьны, ӧтлаын овны и торйӧтчыны.

Гӧтрасьны позьӧ дзир сэк, кӧр кыкнан мортыс олӧны бы ӧтлаын.

Семья – этӧ учӧтик, но дона колана торок отирыслӧн, и отирыслӧ да государствовыслӧ колӧ дорйыны сійӧ.

17 гижӧт

Быд мортлӧн вермас лоны имущество кыз аслас, сідз и ӧтласа.

Некинлісь оз позь мырддыны имуществосӧ астӧгьяс.

18 гижӧт

Быд мортыс вермӧ асмоснас авйыны, совеститчыны да ны енлӧ; эта правоыс сетӧ вежны ассит ен, мӧднеж вежӧртны олан, ӧтнатлӧ и ӧтлаын мӧдіккезкӧт донтны кӧть кытшӧм енӧс да ассиныт арт, велӧтчыны, юрбитны да чулӧтны религиознӧй да ритуальнӧй обряддзз йӧз дырни нето дзир аскӧттят.

19 гижӧт

Быдыс вермӧ артавны асмоснас и кӧть кытӧн баитны эта йылсь йӧзлӧ; эта правоыс сетӧ мортыслӧ воля овны аслас юрӧн, повтӧг кошшыны, адззыны да новйӧтны омӧн юӧ да ассис арттэз кыз сӧя только кужӧ и кытшӧм бы границаэз сайын эз вӧв.

20 гижӧт

Быд мортлӧн эм право ӧксыны ӧтлаӧ да бытшӧма сёрнитны, а сідзжӧ йитсыны чукӧррезӧ.

Некинӧс оз позь вынӧн пыртны кытшӧм-либо чукӧрӧ.

21 гижӧт

Быд мортислӧн эм право веськӧтлыны аслас странаӧн веськыта нето вольнӧя бӧрйӧм йӧз пырйӧт.

Быд мортис вермӧ ӧтмоза керны аслас странаын государственнӧй

Отирлӧн воляис, тшӧктӧмыс – эм юраліссез властӧлӧ основа; эта воляис мыччассьӧ выборрезын, кӧ чӧлӧтсьӧны быдӧс отирӧн и ӧткодя бӧрьян право сьӧртӧ гусьӧна голосуйтӧмӧн нето мӧднӧж, но тожӧ свободнӧя голосуйтӧмӧн.

22 гижӧт

Быд мортлӧн, кызд обществолӧн членлӧн, эм право социальнӧй ӧтсӧт вылӧ, вылына видзны ассис достоинство, свободнӧя зорӧтны личность экономическӧй, социальнӧй да культурӧй сфераэзын национальнӧй уджӧн, отиррез коласын ӧртасьӧмӧн да быд государстволӧн структура да вермӧм сьӧртӧ.

23 гижӧт

Быд мортлӧн эм право уджавны, свободнӧя бӧрйыны удж, корны уджын бытшӧм да справедливӧй условиеэз, дорйисыны, медбы уджис эз чапкӧ.

Быд мортлӧн эм право ӧткодь удж понда ӧткодь вештӧм вылӧ, кытшӧм-либо дискриминациятӧг.

Быд уджалісь мортлӧн эм право бытшӧм да справедливӧй вештӧм вылӧ, медбы сія ачыс и сылӧн гортіссес вермисӧ овны достойнӧя, а кӧр ковсяс, адззисӧ мӧдік социальнӧй ӧтсӧт.

Быд морт вермӧ аркмӧтны профессиональнӧй чукӧ да пырны эна профессиональнӧй чукӧррезӧ асьӧ дорйӧм понда.

24 гижӧт

Быд мортлӧн эм право шоччисыны, корны, медбы уджыс дырӧв эз кыссы и кадісь кадӧ вӧлі сетӧм вештана отпуск.

25 гижӧт

Быд мортлӧн эм право сэтшӧм олан вылӧ, кӧр тырмис бы сӧян, паськӧм, вӧлі бы оланін, шогӧттэзісь веськӧтӧм, колана социальнӧй ӧтсӧт, кӧр ачыс мортис и сылӧн гортіссес олісӧ бы шогавтӧг да бура, сідзжӧ эм право ӧтсӧт вылӧ, ежели мортис ӧштіс удж, пондіс шогавны, лоис инвалидӧн, кольччис ӧтнас нето сылӧ немӧн лоис овны не ас кузяас.

Кага вайӧм да челядь зорӧтӧм сетӧны право бытшӧм дозирайтӧм да ӧтсӧт вылӧ. Быд челядӧклӧн, кӧдна чужисӧ гижсьӧм ай-мамлӧн нето гижсьытӧг, эм ӧткодь социальнӧй дорйӧт.

26 гижӧт

Быд мортлӧн эм право велӧтчыны. Колӧ керны быдӧс, медбы кӧть начальнӧй да общӧй образованнӧ вӧлісӧ вештісьтӧг. Начальнӧй образованнӧыс быдӧнныс понда лоӧ обязательнӧйӧн. Техническӧй да профессиональнӧй образованнӧыс сетсьӧ быдлӧ, ӧтмоза сетсьӧ быд мортислӧн сы вермӧм сьӧртӧ и высшӧй образованнӧ.

Мортсӧ колӧ велӧтны сы понда, медбы бура зораліс сылӧн личность, содіс уваженнӧ сылӧн правозэз да свободаэз дынӧ. Велӧтчӧмыс ӧтсалӧ вежӧртны ӧтамӧдӧс, керӧ мортсӧ небытӧн, отирресӧ ӧртасьӧтӧ, ӧтсалӧ йитсьыны раса да енлӧ веритӧм сьӧртӧ чукӧррезлӧ, а Нацияэзлӧн Йитӧм Чукӧрлӧ керны да дорйыны бытшӧм лӧнь олан.

Ай-мамлӧн эм приоритет бӧрйыны, кытӧн ны поснит челядӧлӧ велӧтчыны.

27 гижӧт

Быд мортлӧн эм право пуктыны пай ӧтласа культурнӧй оланӧ, гажӧтчыны искусствоӧн, зорӧтны научнӧй прогресс да тӧдны сылісь быдӧс бурсӧ.

Быд мортлӧн эм право дорйыны ассис моральнӧй да материальнӧй вермӧммез, кӧдна шедтӧмӧсь сыӧн кыз авторӧн научнӧй, литературнӧй нето художественнӧй уджӧн.

28 гижӧт

Быд мортлӧн эм право социальнӧй да отиррез коласын примитӧм порядок вылӧ, кӧда сьӧртӧ эта Декларацияын гижӧм правозэс да воляэс вермасӧ быдсӧн лоны пыртӧмӧсь оланӧ.

29 гижӧт

Быд мортис видзӧ кыв отир одзын, кӧда ӧтнас вермӧ сетны сылӧ вольнӧя да бытшӧма зоравны.

Быд мортлісь правозсӧ да волясӧ законислӧ колӧ джендӧтны дзир сы понда, медбы не ӧштыны правозсӧ

да свободаэсö мөдіккеслө, а демократическөй йөз коласас вылына видзсис мораль, вөлі дзугсьытөм да бур олан.

Эна правозс да воляыс оланын некөр оз вермө мунны паныт Нацияэзлөн Йитөм Чукөрлөн принциппезлө да моггезлө.

30 гижөт

Нем эта Декларацияын оз вермы лоны вежөртөм сідз, бытьтө кытшөм-либо госуларстволө, йөз чукөрлө нето торья морттэзлө сетөм право удж вылө нето керны мый-либо сэтшөмө, мый бы мырддис правозсö да волясö, көдна висьталөмөсь эта Декларацияын.